

Stockholm den 27 januari 2020

Regeringskansliet

ILO-kommittén

a.ilo-kommitten@regeringskansliet.se

LO, TCO och Sacos yttrande över remiss av ILO-konvention 190 och rekommendation (206) om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet

LO, TCO och Saco har fått möjlighet att yttra sig över ILO-konvention 190 och rekommendation (206) om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet och vill lämna följande synpunkter. Av tidsskäl är yttrandet begränsat till konventionstexten, rekommendationstexten lämnas okommenterad tillsvidare. Yttrandet är uppdelat i dels en del med synpunkter på innehållet i konventionstexten och dels en del som behandlar språkliga frågor och rekommendationer för den svenska översättningen.

Allmänna synpunkter

LO, TCO och Saco är positiva till en ratificering av konventionen, och menar att det är viktigt att lagfästa allas rätt till ett arbetsliv fritt från våld och trakasserier. En ratificering är viktig, inte enbart ur ett internationellt perspektiv och av solidaritetsskäl, utan även eftersom det ger en möjlighet att utveckla och skapa ett välfungerande skydd inom det svenska regelverket.

LO, TCO och Saco anser att eventuella ratificeringshinder bör kunna undanröjas i samband med att frågan om ratificering hanteras i riksdagen. Flera artiklar i konventionen kommer att kräva en relativt omfattande kartläggning samt ytterligare analys och klargöranden i relation till svensk lagstiftning inför en ratificering.

LO, TCO och Saco anser att det inte funnits möjlighet att göra en tillräckligt omfattande och djup analys inom ramen för detta remissförfarande och den tid som stått till förfogande. Den fortsatta ratificeringsprocessen kräver ett mer genomgripande arbete, dit parterna bör knytas.

I detta yttrande kommer LO, TCO och Saco att peka på vilka områden som kräver ytterligare analys och anpassning för att frågan ska vara tillräckligt beredd för att kunna utgöra underlag för nödvändig lagstiftning. Yttrandet tar även upp synpunkter på konkreta formuleringar i konventionstexten som har betydelse för tolkning och innebörd.

Konventionens innehåll

Rubrik och inledning

LO, TCO och Saco stödjer förändringen av konventionens namn från (på engelska) "violence and harassment" till "The elimination of violence and harassment in the world of work" och på svenska "Om avskaffandet av våld och trakasserier i arbetslivet". Den utvecklade benämningen gör det tydligare vad instrumentet avser.

Definitioner

Artikel 1

Artikel 1 punkt 1: Begreppet "violence"/"våld" måste definieras inför en kommande ratificering. I svensk lagstiftning kan det finnas olika definitioner av ordet "våld" och trakasserier. Inför en ratificering måste dessa göras enhetliga och i överensstämmelse med konventionens definitioner. LO, TCO och Saco uppfattar att konventionen omfattar ett brett rättsligt område där åtminstone arbetsmiljö-, arbets-, diskriminerings-, socialförsäkrings- och straffrätt ingår. Man kan även konstatera att våldsdefinitionen inte förutsätter uppsåtligt våld, vilket är rimligt, då trakasserier och våld från inom omsorgen av bland annat demens- och funktionshindrade är vanligt förekommande.

En annan relevant fråga i *artikel 1* är om begreppen "våld och trakasserier" (violence and harassment) ska hanteras som ett begrepp eller om de ska brytas upp och hanteras som "våld" respektive "trakasserier". Det finns stora skillnader i hanteringen av begreppen mellan olika författningar. I diskrimineringslagen (DL) anges och definieras "trakasserier" liksom i föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö, AFS 2015:4 (OSA), men inom arbetsrätten är inte något av begreppen "våld" och "trakasserier" väl definierade. LO, TCO och Saco anser att det i varje given genomförandesituation måste göras en särskild bedömning av vad som är mest lämpligt.

När det gäller begreppet "könsrelaterat våld och könsrelaterade trakasserier" så förekommer det i mindre utsträckning i svensk lagstiftning, men det bör på samma sätt som ovan göras en särskild bedömning i varje given genomförandesituation.

Artikel 2

Artikel 2 punkt 1: Artikel 2 är en ren "ska-regel" utan några kvalificeringsord. LO, TCO och Saco föreslår att inledningen omformuleras enligt följande: "Denna konvention skyddar arbetstagare och andra personer i arbetslivet, inkluderat såsom arbetstagare definieras i nationell lagstiftning och praxis, samt (...).

LO, TCO och Saco menar övergripande att det krävs en kartläggning och beskrivning av vilka kategorier som redan omfattas eller inte av svensk lagstiftning.

LO, TCO och Saco anser inte att översättningen av “jobseekers and job applicants” till “arbetssökande och platssökande” är en lämplig översättning. Begreppet “platssökande” kan inte sägas vara allmänt etablerat inom arbetsmarknads- och det arbetsrättsliga området. LO, TCO och Saco anser att innebörden i de båda begreppen måste analyseras närmare.

LO, TCO och Saco anser också att det är oklart vad som avses med “arbetare som sagts upp” (“workers whose employment has been terminated) och det bör därför utredas och analyseras hur en sådan reglering kan se ut.

LO, TCO och Saco anser att det är viktigt att säkerställa att alla relevanta kategorier av arbetstagare omfattas, oavsett status eller typ av kontrakt. Den svenska lagstiftningen på arbetsmarknadens område är inte enhetlig när det gäller vilka kategorier av arbetande som omfattas. Till exempel omfattas inte kategorin volontärer, och ibland inte heller praktikanter. Det är också viktigt att försäkra sig om att inhyrda omfattas av konventionens skydd mot våld och trakasserier, både i relation till sin arbetsgivare och till den som hyr in arbetstagaren.

I fråga om arbetsgivarföreträdare, som omfattas av detta ILO-instrument, så är dessa i viss svensk lagstiftning undantagna, till exempel i lagen om anställningsskydd.

Artikel 2 punkt 2: LO, TCO och Saco konstaterar att det finns en informell sektor i Sverige och att det är viktigt att frågorna om våld och trakasserier i arbetslivet regleras även för denna sektor.

Artikel 3

Artikel 3. LO, TCO och Saco konstaterar att artikeln är en “ska-regel” utan kvalificeringsord.

Artikel 3 a) Stycket är inte korrekt översatt och fångar därför inte hela betydelsen av paragrafen. Stryk “i de fall där dessa utgör en arbetsplats” och ersätt med “där arbete utförs”. Syftet är att det bör omfatta arbete som utförs på andra platser än på en “arbetsplats” i snäv bemärkelse.

Artikel 3 b) Det engelska begreppet "rest break" har översatts med "paus", men borde översättas till "rast".

Artikel 3 b) Det engelska ordet "sanitary" har översatts med "hygien", vilket kan uppfattas inte inbegripa toalettutrymmen. Vid ILO-förhandlingarna framkom tydligt att toalettutrymmen ska inkluderas. LO, TCO och Saco anser också att översättningen av det engelska "washing" inte bör begränsas till ordet "tvätt", eftersom det handlar om utrymmen där man tvättar av sig eller duschar". (Jfr de gällande föreskrifterna om "Arbetsplatsens utformning, AFS 2009:2). LO, TCO och Saco föreslår den alternativa översättningen: "toalett, tvätt/dusch- och omklädningsutrymmen".

Artikel 3 e) LO, TCO och Saco anser att det behövs ytterligare utredning av vad som avses med "bostad som tillhandahålls av arbetsgivaren" (engelska "employer-provided accomodation") Vilken typ av tillhandahållande ska inbegripas, och vilken typ av bostad ska omfattas? LO, TCO och Saco föreslår även att begreppet "boende" används istället för bostad.

Artikel 3 f) LO, TCO och Saco anser att det behövs ytterligare utredning av vilken typ av pendelresor ("commuting") som avses. Ett förslag är att förtydliga genom att lägga till "vid färd till och från arbetet". Innebär definitionen ett krav på att färdas med fordon?

Kärnprinciper

Artikel 4

Artikel 4 a-h) LO, TCO och Saco menar att det krävs att regeringen genomför en kartläggning av hur all relevant svensk lagstiftning lever upp till konventionens kärnprinciper för att kunna se till att dessa finns på plats för en snar ratificering.

Artikel 4 punkt 2. Artikel 4 föreskriver att "En sådan [inkluderande mm] ansats ska beakta våld och trakasserier som inbegriper tredje part, i tillämpliga fall [...]. LO, TCO och Saco välkomnar att konventionen omfattar våld och trakasserier från tredje part men anser att betydelsen av "tillämpliga fall" bör klargöras.

Artikel 4 f) Det engelska "access to remedies" översätts till "tillgång till rättsmedel". LO, TCO och Saco uppfattar att det i "remedies" ingår rätt till gottgörelse/kompensation eller skadestånd, men ifrågasätter om det ingår i det svenska begreppet "rättsmedel".

Artikel 4 h) Begreppet yrkesinspektion används inte utan bör bytas ut till "arbetsinspektion" eller liknande (jfr översättningen i ILO-konvention 81). Här bör också utvecklas vad som menas med "andra behöriga organ". I den svenska modellen bevakar, förhandlar och lagför fackföreningar bristande arbetsrättsliga förhållanden på arbetsplatserna. LO, TCO och Saco anser att fackföreningar bör ses som "andra behöriga organ".

Artikel 5

Artikel 5. Formuleringen "avskaffande av diskriminering vid anställning och yrkesutövning" bör ändras till den korrekta översättningen (jfr ILO-konvention 111) "avskaffande av diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning", eftersom det har skilda innehållsliga betydelser.

Artikel 6

Artikel 6 Det engelska begreppet "the right to equality" har översatts med "rätten till jämlikhet". Det bör ändras till "rätten till likabehandling" eller liknande.

Formuleringen "vid anställning" bör ändras till "i anställning", på grund av skillnaden i innebörd.

Skydd och förebyggande

Artikel 8

Artikel 8 LO, TCO och Saco anser att formuleringen "lämpliga åtgärder" innebär en skyldighet att vidta åtgärder, och inte ska ses som en möjlighet att avstå från att vidta åtgärder.

Artikel 8 b) Det bör också utvecklas och definieras vad "på andra sätt" [än via samråd med arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer] omfattar. Vidare bör "arbetsformer" ("work arrangements) bytas ut mot det bredare "sätt att organisera arbetet".

Artikel 9

Artikel 9 LO, TCO och Saco noterar att varje medlemsstat är skyldig att anta lagar och författningar som kräver att arbetsgivare vidtar "lämpliga åtgärder" ("appropriate measures"). Det innebär att medlemsstaterna inte kan avstå från att vidta åtgärder med mindre än att sådana skyldigheter (för arbetsgivare) redan finns på plats.

LO, TCO och Saco anser att *artikel 9* bör analyseras för att fastställa arbetsgivares skyldigheter. Vidare kan man ställa frågan hur det engelska uttrycket "commensurate with their [arbetsgivarens] degree of control" bäst ska översättas. En passande svensk översättning skulle kunna vara "i förhållande till arbetsgivarens sätt att leda och fördela arbetet" eller "arbetsledningsrätt".

Kappan i artikel 9 innehåller flera kvalificeringsord [i synnerhet, i den utsträckning som det är praktiskt möjligt] som gör det svårt att avgöra vad som krävs rent konkret för att göra en ratificering möjlig för svensk del. LO, TCO och Saco anser att detta bör analyseras närmare.

Efterlevnad och rättsmedel

Artikel 10

Artikel 10 iv) Begreppet "victimization" har översatts med "vedergällning", vilket inte har rätt betydelse. Istället föreslås formuleringen "ytterligare kränkningar", som bättre speglar innebörden i den ursprungliga konventionstexten.

Artikel 10 c) Artikeln behandlar kravet att skydda konfidentialitet och personlig integritet. LO, TCO och Saco vill poängtera att det finns flera sidor av säkrad konfidentialitet. Den kan å ena sidan skydda dem som är inblandade, men kan försvåra i andra avseenden, till exempel partsinsynen. Det kan bli svårt för en anklagad part att försvara sig om hen inte varifrån eller vad en anklagelse går ut på.

Artikel 10 f) Artikeln ställer krav på att medlemsstaterna ska erkänna konsekvenserna av våld i hemmet. LO, TCO och Saco har diskuterat om det i ett svenskt sammanhang skulle kunna utformas ett motsvarande ansvar för arbetsgivare som vid alkoholmissbruk: att uppmärksamma misstanken om förekomst och erbjuda hjälp och stöd.

Artikel 10 g) Jämför formuleringen i 3:4 respektive 6:7 i arbetsmiljölagen (AML) med begreppet "omedelbar och allvarlig skada". I denna artikel används begreppet "överhängande och allvarlig fara", vilket kan ses som starkare än det vedertagna begreppet i AML.

Artikel 10 h) Begreppet "yrkesinspektioner" är inte ett adekvat begrepp, som dessutom ger signaler om att det enbart berör arbetsmiljöfrågor. Istället föreslås (se

tidigare kommentarer) ”arbetsinspektioner”. LO, TCO och Saco anser att innehållet i artikelns strecksats bör analyseras i relation till den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Bilaga: Språkliga synpunkter

Tämligen detaljerade språkliga kommentarer, men det har relevans för såväl smidigheten i språket, korrektheten för sakförhållanden samt för tolkningen av konventionstexten.

Fjärde ”som-satsen” i inledningen: ”gender-based violence and harassment” har här översatts till ”könsrelaterat våld och trakasserier” och på andra ställen till ”könsbaserat våld och könsrelaterade trakasserier”. Denna inkonsekvens bör rättas till och genomgående kallas ”könsbaserat våld och könsbaserade trakasserier” som är de etablerade svenska begreppen. (Se bl.a. artikel 1)

Femte ”som-satsen” i inledningen: begreppet ”equal opportunities” har översatts till ”jämsällldheten”. Det är varken innehållsligt eller språkligt riktigt utan bör ändras till ”lika möjligheter”.

Sjätte som-satsen: begreppet ”dignity of the human being” är översatt till ”människors värde”. Det bör övervägas om en bättre översättning är ”människors lika värde”.

Sjunde som-satsen: det engelska ordet ”practices” har på flera ställen i texten översatts till ”handlingar”. Ett mer korrekt begrepp för sammanhanget skulle vara ”praktiker” alternativt ”vanor” eller ”bruk”. Detta inte minst därför att en ”practice” kan vara att underlåta att göra något, det vill säga raka motsatsen till handling.

Artikel 2 punkt 1: Texten saknar en översättning av det engelska ”excercise”, vilket bör införas genom att ersätta ”med” med ”som utövar”.

Artikel 3: Det är lämpligare att i den svenska översättningen skriva ”i arbete” istället för ”under arbete”.

Artikel 4 punkt 2: Se över språket i hela stycket. Särskilt bör översättningen av ordet ”approach” till ”ansats” ses över. Möjligtvis är begreppet ”anslag” bättre. Sista

meningen innehåller två ”inbegripa/er”. Det första ”inbegriper” är inte korrekt översatt utan borde vara ”involvera” eller ”omfatta”. Det andra ”inbegripa” kan bytas ut till ”inkludera”.

Artikel 4 ”Policy” översätts genomgående i instrumenttexten till ”policys”. Det kan korrekt i fråga om arbetsgivares strategier och ansvar, men när ansvaret ligger på medlemsstaten är ”politik” och ”politikområden” mer korrekta begrepp.

Artikel 4 f) Det engelska begreppet ”sanctions” bör översättas till ”sanktioner” och inte ”påföljder och sanktioner”.

Artikel 4 g) Det engelska begreppet ”formats” finns på några ställen i konventionstexten och har översatts med ”format”. Ordet ”form” är en bättre översättning.

Artikel 4 h) ”Cases” bör översättas till ”vid förekomst av” istället för med ”förekomster”

Artikel 4 punkt 3 Uttrycket ”ta fasta på” bör ersättas med ”erkänna”. Därtill bör formuleringen efter det sista kommatecknet ändras. Begreppet ”ansvarsroll” är inte ett korrekt svenskt uttryck.

Artikel 5 Det engelska ordet ”effective” bör översättas med ”verkningsfull” istället för med ”faktisk”.

Artikel 6 Se över den svenska formuleringen om särskilt utsatta grupper.

Artikel 8 a) Behöver det stå ”offentliga myndigheter” – alla myndigheter är ju offentliga. Se över formuleringen.

Artikel 10 b) Det engelska ”reporting” bör inte översättas med ”rapportering” utan med ”anmälan”.

Artikel 10 i) ”Anmälan” är i detta sammanhang en bättre översättning av ”complaints” än ”klagomål”.

Artikel 10 i) ii) "Tvisteförfarande" en bättre översättning av "dispute resolution mechanisms" än "tvistelösningsmekanismer".

Artikel 10 iv) "Complainants" bör översättas med "anmälare" snarare än "klagande".

Artikel 10 d) Ordet "påföljder" bör bytas ut mot "sanktioner".

Artikel 10 e) Se vad som tidigare sagts om "könsrelaterat", "faktiskt", "klagomål", "tvistelösningsmekanismer" och "rättmedel". Begreppet "jämslällhetsintegrerat" är inte ett helt korrekt begrepp i sammanhanget. Istället bör det stå något liknande "med förståelse för könsmaktsordningen".

Artikel 10 h) Begreppet "rättsliga myndigheter" bör ersättas med "rättsväsendet".

Artikel 11 Begreppet "policy" bör översättas med "politik" eller "politikområden".

Artikel 12 Begreppet "arbetsmiljöhanteringsåtgärder" till "arbetsmiljöåtgärder".

Med vänlig hälsning

Karl-Petter Thorwaldsson Therese Svanström

Ordförande LO

Ordförande TCO

Göran Arrius

Ordförande Saco